

Mødet den 18. Decbr. 1913.

(For lukkede Døre).

Fraværende: Jakob Jensen og N. Joh. Laursen.

1. (J. Nr. 488—1913). Af Bygningskommissionen var til Stillingen som **Assistent hos Bygningsinspektøren** indstillet følgende:

Bygningskonstruktør Holger Bredal.

— N. J. Christensen.

— Jens Holm.

— M. N. Madsen.

Tømrer Jens Perregaard.

Bygningskonstruktør F. B. Rasmussen.

Formanden oplæste Navnene paa de indstillede og gjorde opmærksom paa, at Tømrer Perregaard ingen Eksamen havde, men at Kommissionen dog havde kunnet indstille ham, fordi han senere havde erhvervet sig tilstrækkelig Uddannelse. Endvidere gjorde Taleren opmærksom paa, at Konstruktør Madsen var Slesviger og ikke havde dansk Indfødsret. Dette maatte dog ikke anses for en Hindring for at faa Embedet, idet man maatte gaa ud fra, at Madsen snarest erhvervede sig Indfødsret.

Magnus Nielsen ansaa Madsen for en meget brugbar Mand, men var bange for at an-

sætte ham, før han var fri for den tyske Militærtjeneste. Taleren anbefalede dernæst F. B. Rasmussen, som var meget smukt anbefalet af Arkitekt Clausen, hos hvem han havde været i 10 Aar. Ogsaa Stadsingeniøren havde omtalt Rasmussen som en overordentlig dygtig Mand. Taleren følte sig overbevidst om, at Rasmussen vilde blive en god Støtte for Bygningsinspektøren.

Christensen anbefalede Perregaard. Taleren havde ganske vist ikke stort Kendskab til Perregaard som Haandværker, men han kunde anbefale at stemme paa ham efter den Anbefaling, Tømrermeester A. K. Sørensen havde givet ham i Kommissionen. Taleren havde iøvrigt intet imod hverken Madsen eller Rasmussen. For den førstes Vedkommende behøvede man sikkert ikke at være bange for, at han skulde blive indkaldt til tysk Militærtjeneste, og for den sidstes Vedkommende kunde det nok siges, at han ikke havde nogen synderlig stor Karakter til Eksamen, men til Gengæld havde han en lang praktisk Virksomhed bag sig. Da Perregaard havde den største praktiske Erfaring af alle de indstillede, vilde Taleren anbefale ham.

F. B. Rasmussen valgtes.

2. (J. Nr. 278—1913). Indstilling fra Skovudvalget angaaende en Overenskomst med Vejlbys Sogneraad om **Aabning af Færdsel gennem Riis Skov til Vejlbys Krat.**

Formanden oplyste, at Vejlbys Sogneraad havde indledet Forhandling med Skovudvalget om, at Udvalget skulde aabne 1 à 2 Veje gennem Skoven for Trafik fra den vestlige og nordvestlige Del af Vejlbys. Oprindeligt var det Tanken, at hver af Kommunerne skulde betale Halvdelen af af Udgifterne ved at sætte Vejene i god Stand,

og at Vejlbys endvidere skulde give et passende Beløb til deres Vedligeholdelse. Da Vejlbys imidlertid mente, at Fastsættelsen af det sidste Beløb vilde volde Vanskeligheder, var Sogneraadet gaaet ind paa at betale saa godt som hele Udgiften til Vejenes Istandsættelse. Udvalgets Indstilling gik da ud paa at istandsætte Vejene i Overensstemmelse med Skovriderens Forslag. For begge Vejenes Istandsættelse skulde Vejlbys betale 3000 Kr., men hvis kun den østlige Vej skulde istandsættes, kun 2000 Kr. Disse Beløb svarede omtrent til, hvad Anlægene vilde koste.

Magnus Nielsen havde intet imod at tiltræde Ordningen, men var bange for, at der for de anførte Beløb ikke kunde anlægges Veje, som vilde kunne holde. I Øjeblikket var der vel kun Tale om lettere Kørsel, men inden ret længe maatte man regne med en ret stærk Automobilkørsel, og derfor vilde det vist være klogt allerede nu at koste noget mere paa Vejene. Taleren kunde altsaa anbefale, at man fik en Ordning med Vejlbys, men kunde dog tænke sig, at Stadsingeniøren fik Lejlighed til at udtale sig om selve Vejanlægene.

Formanden bemærkede, at Udvalget var gaaet ud fra, at man kunde stole paa Skovrider Pries' Overslag. I Marselisborg Skove var Vejene saa fortrinlige, at de ikke kunde tænkes bedre, og da dette væsentlig skyldtes Pries, maatte det antages, at han ogsaa magtede at gøre paalideligt Overslag for de nu omtalte Anlæg. Hvis Brolægningsudvalget og Stadsingeniøren fik fat i Sagen, vilde Vejene utvivlsomt blive betydeligt dyrere. Det drejede sig kun om Skovveje til almindelig Personkørsel, og saadanne kunde man nok anlægge uden Ingeniørhjælp.

Simonsen fremhævede, at det afgørende i Sagen var, om man skulde give Udflytterne i Skattelyene nem og god Adgang til Byen. Taleren havde sammen med den store Del af Byraadet hidtil været betænkelig herved, men var man, som det syntes, ude over denne Betænkelighed, havde den Side af Sagen jo ikke megen Betydning. Der var kun Tale om lette Veje, der kunde holde til Persontrafik og let Automobilkørsel. Udgiften var maaske nok sat noget lavt, men Skovrideren mente, at Beløbene kunde gaa an, og der var jo heller ingen Tvivl om, at Anlægene vilde blive betydeligt dyrere, hvis Stadsingeniøren skulde have med dem at gøre. Taleren anbefalede Indstillingen.

P. Jensen tvivlede om, at Skovriderens Beregning vilde holde Stik, og kunde tænke sig, at Vejlbj, hvis Vejene blev anlagt, snart vilde forlange dem oplyst med Gas. Der var allerede nu Jernbane og en god Landevej til Vejlbj, saa der var ingen Anledning til ogsaa at lave Skovveje til Villabyen. Taleren vilde derfor anmode om, at man betænkte sig 2 Gange, inden man lavede disse Veje.

Mikael Johansen havde hidtil — mest for at fremtvinge en god mellemkommunal Beskatning — holdt paa, at man ikke skulde lette Udflytterne Adgangen til Byen, men var dog nu, da det syntes at trække i Langdrag med den ny kommunale Skattelov, kommet til den Anskuelse, at det var bedre at gøre det saa bekvemt som muligt for Udflytterne at komme til at handle herinde i Byen, saaledes at denne dog fik nogen Fortjeneste hos dem. De gode Veje vilde saaledes ikke alene være til Gavn for Villabyen, men nok saa meget for Byens Handlende. Over

Udgifterne var man altid Herre over, og det var en af Skovrider Pries' bedste Egenskaber at kunne anlægge gode Skovveje for smaa Penge. Skulde Vejlbjby forlange Gasbelysning paa Vejene, maatte det selv betale Udgiften.

M a r t h i n H a n s e n kunde ikke tiltræde Indstillingen. Da det gjaldt om at lette de syge paa Kliniken »Riis Høj« Adgang til Skoven, var han gerne gaaet med, men nu gjaldt det Folk, der var flyttede ud af Hensyn til Skatten, og dem skyldte man intet.

S i m o n s e n ansaa det for heldigt, at man helt havde holdt Belysningsspørgsmaalet udenfor Forhandlingerne. Vilde Vejlbjby senere forlange Vejene oplyst, maatte det betale derfor.

M a g n u s N i e l s e n havde kun ønsket, at Stadsingeniøren skulde udtale sig om, hvorvidt Skovriderens Overslag vilde holde Stik, og om Vedligeholdelsesudgifterne ikke vilde blive for store i Forhold til Anlægsudgiften, og dette havde han ønsket, fordi han ansaa det for bedre at ofre noget mere nu og saa faa et Anlæg, som Stadsingeniøren vilde staa inde for. At der var gode Skovveje i Marselisborg Skove, skyldtes for en stor Del, at man der havde mergelblandet Grus. Naar dette slap op, fik man nok at vide, hvad Vejene vilde koste.

P. J e n s e n havde ikke tænkt, at man skulde tilbyde at oplyse Vejene, men kun gjort opmærksom paa, at Kravet derom vilde komme.

S i m o n s e n gjorde opmærksom paa, at Vejene kun vilde blive Fortsættelse af Vejen fra Chausseen til Pavillonien. Denne Vej havde Skovvæsenet anlagt, og den holdt dog til stærk Automobilkørsel og almindelig Skovkørsel. Naar Skov-

væsenet havde kunnet anlægge denne Vej, kunde det ogsaa anlægge de Stumper, der nu var Tale om.

M o u s t e n kunde ikke stemme for Indstillingen, saa længe man ikke havde en ordentlig mellemkommunal Beskatning.

Indstillingen vedtoges.

3. (J. Nr. 490—1913). Indstilling fra Skovudvalget angaaende en Ansøgning fra Avlsbruger J. Jensen om **Erstatning for Skade ved Oversvømmelse** af den ham lejede Eng ved Ringgaden.

F o r m a n d e n bemærkede, at der var saadanne Forhold i den paagældende Eng, at man i fugtige Somre ikke kunde komme til den. I 1912 havde Lejeren saaledes mistet saa godt som alt sit Hø. Lejeren androg nu om Erstatning derfor, og skønt han juridisk set ingen Ret havde hertil, og skønt det var almindelig Koutume, at Lejeren bar Risikoen, mente Udvalget dog, at man burde imødekomme ham noget, hvorfor det indstillede, at Kommunen bar Halvdelen af Tabet. Dette havde været 500 Kr., hvorfor Kommunens Andel altsaa blev 250 Kr.

M ø l l e r havde i og for sig intet imod at følge Indstillingen, men maatte dog gøre opmærksom paa, at det, da Andrageren lejede Engen, blev sagt ham, at han maatte regne med, at vaade Somre kunde medføre mindre Udbytte.

F o r m a n d e n troede, at Lejeren sad daarligt i det i pekuniær Henseende.

Indstillingen vedtoges.

4. (J. Nr. 469—1913). Indstilling fra Vandværksudvalget om at tiltræde det i nedennævnte Skrivelse fra Sagfører Kragh Møller indeholdte **Forligsudkast angaaende Spørgsmaalet om forskel-**

lige Fabrikers Adgang til Benyttelse af Vand fra Aarhus Aa:

»Efter Anmodning og i Henhold til meddelt Bemyndigelse har jeg ved min Medarbejder Sagfører cand. jur. Andr. Christensen afgivet Møde for det ærede Byraad sammen med Stadsingeniøren for at varetage Kommunens Interesser under en paa Begæring af A/S Frichs, Aarhus Oliemølle, lim. og A/S Dansk Ilt- og Brintfabrik nedsat Landvæsenskommission i Anledning af Rekvirenternes Forbrug af Vand fra Aarhus Aa til Anvendelse i deres respektive Fabrikker i Aabyhøj. Paa Kommissionens sidste Møde kom det til en Forhandling, hvorunder Kommunens Repræsentanter lovede at forespørge Aarhus Byraad, om dette vilde acceptere en forligsmæssig Ordning af følgende Indhold:

»Aarhus Byraad frafalder de under nærværende Landvæsenskommission fremsatte Indsigelser mod Rekvirenternes Krav, dog at Byraadet samtidig forbeholder sig at rejse enhver Indsigelse imod andres Krav om at bruge af Vandet i Aarhus Aa saavel som imod Benyttelse af Vandet fra Rekvirenternes Side i videre Omfang, end der maatte blive disse tilkendt ved nærværende Landvæsenskommission, ligesom Byraadet forbeholder sig til ethvert Tidspunkt at tage Spørgsmaalet om Vandets Forurening op i Henhold til Vandløbslovgivningen«.

Idet jeg herved forelægger det saaledes formulerede Forligsudkast til det ærede Byraads Overvejelse og beder mig meddelt, om Byraadet vil acceptere det, skal jeg, idet jeg vedlægger Afskrift af den Aarhus Kommune vedrørende Del af Proceduren for Landvæsenskommissionen, tillade mig at anføre:

Grundlaget for Aarhus Kommunes Rettigheder med Hensyn til Vandet i Aarhus Aa maa — bortset fra eventuel Hævdserhvervelse — navnlig søges i den under 23. Juni 1870 mellem Aarhus Byraad og Møller A. Weis oprettede Kontrakt, hvorved sidstnævnte overdrog Kommunen Ret til at tage af Aaen det til enhver Tid fornødne Vand til Byens Vandværk. I Henhold hertil har jeg nedlagt Paastand om, at Rekvirenterne i hvert Fald kun fik Lov til at tage en bestemt begrænset Vandmængde og saaledes, at Kommunens Ret respekteredes som gaaende forud.

Under Sagen har der endvidere været rejst Tvivl om, hvorvidt Oliemøllen og Brintfabrikken opfyldte de i Vandløbsloven 28. Maj 1880 § 78 krævede fundamentale Betingelser for overhovedet at kunne tage Vand af Aaen til Fabriksbrug. Og Rekvirenterne har nu — vel nærmest som Modtræk — rejst Spørgsmaalet om, hvorvidt Aarhus Kommune i det hele kan støtte nogen Ret paa Kontrakten med Møller A. Weis.

Dette sidste Spørgsmaal — hvis Besvarelse væsentlig afhænger af, om Møller Weis ikke blot kunde udnytte Vandkraften, men ligefrem raade over og overdrage andre en stedsevarende Ret til at tage af Vandet — har det selvfølgelig sin Interesse for Kommunen at faa afgjort. Men hvis det kan undgaas ser jeg det helst ikke afgjort ved Landvæsenskommissionskendelse. Det er i et og for sig meget tvivlsomt juridisk Spørgsmaal, hvis rette Besvarelse kræver indgaaende Undersøgelse af de gamle Vandmølle-ejeres Rettigheder i Almindelighed og de af Ejeren af Aarhus Mølle eventuelt erhvervede specielle Beføjelser. Det vilde derfor være mere betryggende om muligt at faa Kontrakten prøvet

ved de almindelige Domstole i Stedet for af en Landvæsenskommission. Specielt er der ikke Grund til at tage en Afgørelse af dette vanskelige Spørgsmaal ved nærværende Landvæsenskommission, da den Vandmængde, Rekvirenterne ønsker at forbruge, er forholdsvis ringe. Det er saaledes oplyst for Kommissionen, at alt det af Oliemøllen og Ilt- og Brintfabrikken benyttede Vand løber tilbage til Aaen, og at A/S Frichs af det indtagne Vand kun virkelig forbruger ca. 170 m³ pr. Døgn, jfr. det Landvæsenskommissionens Protokol under 7. Oktober d. A. tilførte. Da Aaens aarlige Afstrømning imidlertid udgør ca. 68,500,000 m³ og den minimale Vandføring pr. Døgn ca. 125000 m³, vil det altsaa ses, at det egentlige Vandforbrug, Rekvirenterne attraar, er praktisk ganske uden Betydning for Aaens Vandføring. Da nu endvidere Landvæsenskommissionens Formand ved Kommissionens sidste Møde udtrykkeligt udtalte, at Rekvirenterne kun vilde faa tilkendt Ret til at indtage en bestemt begrænset Mængde Vand, da Kommunen efter Forligsudkastet staar frit overfor Rekvirenternes eventuelt forøgede Vandforbrug saavel som overfor andre, ligesom man altid vil kunne skride ind, dersom Vandet i Aaen fra Rekvirenternes Side skulde blive forurennet — efter stedfundne i det vedlagte indlemmede Analyser vil dette ikke ske i synderlig Grad — og da Kommunen formentlig ligefuldt kan — i paa kommende Tilfælde — indtage det Vand, man virkelig efter Kontrakten eller med anden Hjemmel har Ret til, tillader jeg mig at tiiraade, at Byraadet accepterer den foran ommeldte forligsmæssige Ordning, dog at det formentlig bør finde Udtryk i Formuleringen, at Forudsætnin-

gen for Forliget, er det ubetydelige virkelige Forbrug af Vand, der finder Sted efter Rekvirenternes Opgivende, samt at Spørgsmaalet om Kommunens Beføjelser efter Kontrakten ikke præjudiceres.

Jeg foreslaar derfor, at Forliget i sin Helhed formuleres saaledes:

»Da Rekvirenterne den 7. Oktober 1913 har opgivet til Landvæsenskommissionsprotokollen, at det af Aarhus Oliefabrik og A/S Dansk Ilt- og Brintfabrik benyttede Vand løber tilbage til Aaen, og at ca. $\frac{2}{3}$ af det Vand, A/S Frichs benytter, ligeledes løber tilbage til Aaen, frafalder Aarhus Byraad de under nærværende Landvæsenskommission fremsatte Indsigelser mod Rekvirenternes Krav, dog at Byraadet, samtidig forbeholder sig at rejse enhver Indsigelse mod andres Krav om at bruge af Vandet i Aarhus Aa saavel som imod Benyttelse af Vandet fra Rekvirenternes Side i videre Omfang, end der maatte blive disse tilkendt ved nærværende Landvæsenskommission ligesom Byraadet forbeholder sig til ethvert Tidspunkt at tage Spørgsmaalet om Vandets Føreneing op i Henhold til Vandløbslovgivningen. Ved Aarhus Byraads Tiltrædelse af denne forligsmæssige Ordning skal Spørgsmaalet, om Aarhus Kommunes Ret til forud for Rekvirenterne at bruge Vandet af Aarhus Aa ikke være præjudiceret, men forbeholder Aarhus Byraad sig Ret til naarsomhelst at tage dette Spørgsmaal op til Paakendelse«.

og tillader mig altsaa at anbefale, at et saadant Forlig modtages.

Efter Landvæsenskommissionens Anmodning skal jeg derhos bede mig Byraadets Beslutning

i nævnte Henseende meddelt gerne snarest muligt.«

M i k a e l J o h a n s e n gennemgik Sagens Forhistorie samt Forligsudkastet og Begrundelsen for det i alle Enkeltheder. Endelig udtalte han, at Udvalget ikke ansaa det for klogt at tage en Proces paa Sagen, hvorfor det indstillede at tiltræde Forliget.

M o u s t e n mente, at hvis der kunde gøres noget for at forhindre Afløb til Aaen fra W. C., saa burde det gøres.

M i k a e l J o h a n s e n oplyste, at Købstadforeningen havde taget hele dette Spørgsmaal op. Da Afløbet fra Klosetterne passerede septic-tanks, blev Aaen næppe forurenset ved det, men Udvalget skulde nærmere undersøge dette Forhold.

S a m u e l s e n troede ikke, der var noget at gøre for at forhindre Forurening af Aaen, og var bange for, at Købstadforeningen ikke naaede noget Resultat ved at have taget Sagen op.

C h r i s t e n s e n troede ikke, der var nogen Fare, da der skulde benyttes septic-tanks.

M o u s t e n mente, der burde gøres alt muligt for at forhindre Aaens Forurening. Septic-tanks gav næppe fuld Sikkerhed.

F o r m a n d e n erindrede om, at Aarhus selv havde ladet sit Kloakvand løbe i Aaen. Han sluttede sig til Udvalgets Indstilling.

M a g n u s N i e l s e n ansaa det for givet, at Forureningen fra W. C. Afløb ikke vilde mærkes paa Grund af den store Opspædning. Et andet var, at Bacillerne naturligvis blev i Vandet og under en Epidemi kunde medføre Fare. De kemiske Fabriker var der dog mest Anledning til at holde Øje med.

M o u s t e n mente, at man maatte kunne tvinge Fabrikerne til at føre deres Afløb til Byens Kloaker.

Indstillingen vedtoges.

5. (J. Nr. 481—1913). Indstilling fra Sygehusudvalget om **Udbetaling af Løn til Husbestyrerinden paa Kommunehospitalet under hendes Sygdom.**

Indstillingen vedtoges.

6. (J. Nr. 18¹¹—1913). Andragende fra J. Christensen, Vesterbrogade 92, om **Eftergivelse af Hundeafgift.**

Kunde ikke bevilges.

